

Beslut

efter planerad kvalitetsgranskning vid
Nybygggeskolan i Västerås kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Nybyggeskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. Kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Namnbyte

Den 1 juli 2023 genomförde Skolinspektionen ett namnbyte från regelbunden kvalitetsgranskning till planerad kvalitetsgranskning. Detta påverkar ingenting vad gäller granskningens innehåll och genomförande.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller Skolinspektionens kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen någon redovisning men kan ge framåtsyftande kommentarer i beslutet.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att kvalitetskriterierna uppfylls vid Nybyggeskolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn leder ett medvetet och systematiskt jämställdhetsarbete där rektorn ger tydliga direktiv kring hur jämställdhetsarbetet ska genomföras i undervisningen samt följer upp att så sker.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tydliggör vad som ska ingå i en lektionsstruktur och följer upp hur lektionsstrukturen efterföljs samt följer upp dess effekter.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn följer upp att ändamålsenliga åtgärder för att skapa och upprätthålla studiero vidtas vid behov samt att överenskomna strategier efterlevs av alla lärare.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i hög utsträckning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **16 december 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redovisningen skickas via e-post, till skolinspektionen@skolinspektionen.se eller per post till, Skolinspektionen, Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr- SI 2023:5542) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn på Nybyggeskolan leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att rektorn följer upp och analyserar kunskapsresultat, skolans värdegrundsuppdrag, undervisningens genomförande samt lärarnas förutsättningar. Utifrån rektorns analys fattas beslut om resursfördelning och utvecklingsåtgärder vidtas. Vidare leder och organiserar rektorn det pedagogiska arbetet så att lärare ges goda förutsättningar för kollegialt lärande och samverkan i syfte att utveckla undervisningen. Rektorn ger viss ledning kring skolans jämställdhetsarbete.

Rektorn följer upp, analyserar och utvecklar verksamheten

Granskningen visar att rektorn gör uppföljningar och analyser av resultat på flera olika sätt med fokus på helheten. Av huvudmannen inkommen dokumentation och intervju med rektorn framkommer att rektorn följer upp kunskapsresultat och resultat som rör värdegrundsarbetet och att det bland annat görs med hjälp av betyg, nationella prov, F-varningar, trygghetsenkäter, trygghetsvandringar samt i dialog med personal och elever i olika forum. Utöver det följs även resultat som rör studiero och närvaro upp. Även undervisningens genomförande och förutsättningar följs upp genom att rektorn får information via resultatanalyser samt för dialog med lärare, kamratstödjare¹ och skolans utvecklingsgrupp².

Av granskningen framgår vidare att rektorn involverar lärare, elever, vissa funktioner i elevhälsan samt utvecklingsgruppen i analysarbetet i syfte att identifiera eventuella skillnader och mönster samt finna orsaker till resultaten. Även huvudmannen finns

¹ Elever som har en särskild utbildning och fungerar som observatörer samt informatörer.

² I utvecklingsgruppen ingår några av skolans lärare samt skolans förstelärare.

med som stöd och under föregående läsår anlitas även externa konsulter som hjälpte till att göra en kulturanalys på skolan. Av inkommen dokumentation och intervju med rektorn framkommer exempelvis att rektorn tar hjälp av vissa funktioner i elevhälsan, kamratstödare samt resursteam för att tolka resultat som rör trygghet, medan lärare och utvecklingsgrupp hjälps åt att för att förstå vad som ligger bakom kunskapsresultat. I analysens jämförande del för att hitta skillnader så vägs flera olika variabler in, som exempelvis kön, modersmål, ämne, årskurs samt sociala bakgrundsfaktorer. Resultaten analyseras även över tid samt sätts i relation till andra skolors resultat i kommunen. Analysen sammanfattas och dokumenteras av rektorn genom det systematiska kvalitetsarbetet.

Granskningen visar också att rektorn utifrån sin analys vidtar utvecklingsåtgärder och fattar beslut om resursfördelningen på skolan. Rektorn har bland annat tagit beslut om att skolans lärare ska arbeta med ett gemensamt arbetssätt utifrån att rektorn uppmärksammat att undervisningen behövde utvecklas för att bli mer likvärdig och tillgänglig för alla elever. I det sammanhanget har det även genomförts en kompetensutvecklingsinsats kring tillgängliga lärmiljöer och pedagogiska utredningar. Det har även skett ett ökat fokus på att utveckla skolans strukturer och rutiner i syfte att skapa en organisation som möter elevernas behov i högre utsträckning. Vidare har analysen som gjordes med hjälp av externa konsulter bland annat resulterat i att lärarna börjat arbeta i tvärgrupper då det bland annat kom fram att det fanns olika sätt att se på och förstå centrala begrepp, som exempelvis kollegialt lärande. I rektorns uppföljning av dessa insatser konstaterar rektorn att de satsningar som genomförts på skolan har haft positiv påverkan då de exempelvis gynnat samtalsklimatet mellan lärare på skolan samt lett till ökad förståelse för elevhälsoarbetet som allas ansvar. I intervjun påtalar rektorn även att flera av utvecklingsprocesserna är relativt nystartade och att det därav är för tidigt att i nuläget uttala sig om hur de påverkat elevernas lärande och måloppfyllelse.

Vidare framkommer av granskningen att rektorn fördelar resurser utifrån elevernas behov och det som kommer fram i analysen. Av huvudmannen inkommen dokumentation och intervju med rektorn beskrivs exempelvis att rektorn identifierat ett behov av att utveckla undervisningen i svenska som andraspråk då majoriteten av skolans elever har annat modersmål än svenska. Detta ledde till att en förstelärare i svenska som andraspråk anställdes för att ha strukturerad undervisning i ämnet samt driva skolans språkstudio. Rektorn har även tillsatt extra personella resurser i matematik för att i högre grad kunna möta elevernas behov av stöd och anpassningar.

Rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet och ger goda förutsättningar för kollegialt lärande och utveckling

Granskningen visar att rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet utifrån ett tydligt fokus på skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag. Av intervju med lärare och av inkommen dokumentation framkommer att det finns goda förutsättningar för lärarna att samverka. Exempelvis träffas lärarna kontinuerligt enligt en viss struktur i sina arbetslag och ämneslag för att samverka kring sådant som rör undervisningen. Utöver samverkansforum lärare emellan träffas lärare och elevhälsa både strukturerat och spontant för att samverka kring sådant som rör arbetet med anpassningar och särskilt stöd.

Av granskningen framgår vidare att rektorns ledning och organisation leder till ett kollegialt lärande och att rektorn försäkrar sig om att det ger avtryck i undervisningen. Av inkommen dokumentation och i intervju med rektorn framkommer exempelvis att lärarna har påbörjat ett arbete i tvärgrupper där de pratar om undervisningen och reflekterar över den egna praktiken vilket hittills har resulterat i bättre samtalsklimat samt ökat lärande hos lärarna. I intervju med lärare beskrivs ett arbete som gjorts under ledning av skolans förstelärare vilket resulterat i gemensam struktur för start och avslut av lektionerna samt överenskommelser om fasta placeringar av eleverna i klassrummen.

Vidare framgår av granskningen att skolans arbets- och förhållningssätt är tydliga samt att det finns en planerad introduktion av obehöriga lärare. I intervjuer med lärare och rektorn beskrivs exempelvis att skolans gemensamma arbets- och förhållningssätt finns skriftligt dokumenterade i ett dokument där även roller och ansvarsområden finns beskrivna. Det framgår även att obehöriga lärare får en introduktion av skolledningen samt att den obehörige får en mer erfaren lärare till mentor.

Rektorn leder och styr till viss del skolans strategiska jämställdhetsarbete

Granskningen visar att rektorn till viss del leder ett strategiskt jämställdhetsarbete som säkerställer att alla elever oavsett könstillhörighet ges samma förutsättningar att lära och utvecklas. I intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn beskrivs att det finns en medvetenhet på skolan kring jämställdhetsfrågor och att det pågår en kontinuerlig dialog kring sådant som rör jämställdhet. Lärare berättar exempelvis i intervju att personal har arbetat kring teman som identitet, normer samt om manligt och kvinnligt under uppstartsdagar och att kurator och skolsköterskan är ute i alla klasser och pratar om sådant som rör jämställdhet och HBTQI (homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter och intersexpersoner). Det framkommer även att det förs samtal med eleverna inom vissa ämnen kring jämställdhet och som

exempel ges att de pratar om synen på kvinnligt och manligt i olika tidsperioder samt att elever får uttrycka sina åsikter kring normer och jämställdhet i olika texter som skrivs. Lärare uppger i intervju att det överlag förs mycket samtal med eleverna kring värderingar och normer på skolan eftersom det finns en stor variation gällande synen på jämställdhet i elevernas kulturella bakgrunder.

Vidare visar granskningen att rektorn skapar sig en nulägesbild av jämställdhetsarbetet och utifrån det vidtar vissa åtgärder. Bland annat så följer rektorn upp och analyserar kunskaps- och trygghetsresultat utifrån kön samt sätter dem i relation till såväl sociala bakgrundsfaktorer som pedagogiska aspekter. Rektorn uppger i intervju att det finns många utmaningar på skolan och att arbeta med variabeln kön behöver kombineras med någon eller några andra variabler för att det ska bli verksamt. I intervju med elevhälsa framkommer att skolan har identifierat att pojkar tar mer plats i korridorerna och att det råder en "machokultur" på skolan. Det uppges även att det finns ett pågående arbete kring detta med hjälp av ett metodmaterial för praktiskt arbete för jämställdhet och våld. Det uppges även att skolan identifierat att det behöver göras ett arbete kring hedersrelaterat våld och att det finns en plan för det. Vidare har rektorn identifierat att det är fler pojkar som det arbetas kring i samverkansprojektet SSPF (skola, socialtjänst, polis, fritid)³ och att skolan arbetar tillsammans med socialtjänsten för att stärka familjer och få dem att acceptera stöd och hjälp. Rektorn uppger även att arbetet kring språkutvecklande arbetssätt på sikt kommer kunna gynna flickor.

Även om det finns ett visst jämställdhetsarbete på skolan så framgår av intervjuer med såväl rektorn som elevhälsan och lärare att det saknas ett systematiskt jämställdhetsarbete med ett tydligt direktiv från rektorn. Rektorn uppger i intervjun att behovet att skapa rutiner och systematik i skolans arbete har haft högre prioritet och att arbetet kring jämställdhet därav fått stå tillbaka. Det framkommer också att det framförts från lärarna att det funnits behov av kompetensutveckling kring jämställdhet men det inte har inte funnits möjlighet att genomföra någon sådan insats. Elever berättar i intervju att deras upplevelse är att flickor och pojkar behandlas lika på skolan men att de inte fått ta del av resultatet av Skolinspektionens enkät⁴ trots att den visade på skillnader mellan pojkar och flickor inom samtliga områden. I

³ SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid), ett brottsförebyggande arbete på universell, selektiv eller individuell nivå, med ungdomsproblematisering som kriminalitet och drogmissbruk.

⁴ Skolinspektionen, 2023. Skolenkäten. Nybyggeskolan i Västerås kommun. Enkätresultaten finns på Skolverkets webbplats

intervju med lärare beskrivs att lärare samtalat om skillnaderna mellan könen i enkäten men att samtalen har fokuserat mer på sociala aspekter.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn leder ett medvetet och systematiskt jämställdhetsarbete där rektorn ger tydliga direktiv kring hur jämställdhetsarbetet ska genomföras i undervisningen samt följer upp att så sker.

Granskningen visar att skolan har ett visst jämställdhetsarbete men att det saknas ett systematiskt arbete och ett tydligt direktiv. När det inte finns ett medvetet systematiskt jämställdhetsarbete finns det en risk att elever istället behandlas, och behandlar varandra, utifrån omedvetna normativa föreställningar som kan begränsa deras lärande, framtida val och utveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tydliggör riktningen och tar ledning för ett medvetet systematiska jämställdhetsarbete på skolan. Rektorn behöver tydliggöra vilka resultat som ska följas upp och analyseras utifrån ett könsperspektiv i det systematiska kvalitetsarbetet. Detta för att kunna upptäcka om det finns skillnader utifrån kön och när skillnader identifierats besluta om utvecklingsåtgärder. I de fall andra aspekter vävs in i analysen är det viktigt att beakta och lyfta fram könsaspekten. Med fördel kan även eleverna involveras i analysarbetet då de kan tillföra andra perspektiv än skolans personal. I det systematiska innefattas även att rektor säkerställer att samtlig personal har en medvetenhet om hur normativa föreställningar om flickor och pojkar riskerar att begränsa elever i deras lärande, framtida val och utveckling och skolans roll i att motverka detta.

Rektorn behöver tydliggöra hur jämställdhetsarbetet för att synliggöra och motverka begränsande könsmonster är utformat. Rektorn kan leda och följa upp arbetet exempelvis genom att beakta frågan vid observationer av undervisningen, i samtal vid nyanställning eller medarbetarsamtal och när frågor om bedömning och stöd till elever diskuteras. Som ett stöd i arbetet med det som Skolinspektionen rekommenderar kan rektorn ta hjälp av Skolinspektionens rapport "Skolors arbete med jämställdhet - med särskilt fokus på en trygg skolmiljö för alla elever".

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionens bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att undervisningen innehåller motiverande inslag som stärker elevernas självförtroende samt anpassas till aktuell elevgrupp i syfte att utmana alla elever oavsett kunskapsnivå. Elever ges möjlighet till reflektion och delaktighet i såväl planering som utvärdering av undervisningen. Till viss del är undervisningen varierad och strukturerad där syftet med olika moment i huvudsak är tydligt och ett aktivt lärarstöd ges. Men det skiljer i vilken omfattnings lektionsstrukturen efterlevs och hur lektioner avslutas.

Undervisningen innehåller motiverande inslag och anpassas till aktuell elevgrupp

Granskningen visar att undervisningen rymmer inslag som stärker elevernas självförtroende och motivation att lära. Under lektionsobservationerna framkommer exempelvis att lärarna berömmar och bekräftar eleverna samt talar med dem om vad nyttan med kunskapen är. I intervjuer berättar lärare att de bland annat hjälper elever att se sitt lärande och har motiverande samtal under mentorstiden. Elevhälsan beskriver i intervjun att lärarna arbetar mycket med att skapa motivation hos eleverna och att även elevhälsan deltar i arbetet. Exempelvis så för studie- och yrkesvägledaren samtal med eleverna om vad syftet med skolan är samt pratar om möjliga gymnasieutbildningar och vad som krävs för att komma in.

Vidare framkommer av granskningen att lärare förmedlar höga och samtidigt rimliga förväntningar på eleverna. Lärare uppger i intervju att de exempelvis förmedlar höga förväntningar genom att visa eleverna att de kan mer än vad de tror samt synliggör framsteg utan att prata i termer av betyg. I intervju med elever beskrivs att lärarna

förmedlar höga förväntningar genom att ge eleverna svåra prov. Det framkommer även att elevernas upplevelse är att lärarnas förväntningar ökar i takt med att lärarna lär känna dem och att eleverna blir äldre. Rektorn uppger i intervju att det råder skillnader mellan arbetslagen då vissa arbetslag i högre utsträckning än andra förmedlar höga förväntningar på eleverna.

Vidare framgår av granskningen att undervisningens innehåll och arbetssätt anpassas så att eleverna stimuleras och utmanas oavsett hur långt de har kommit i sin kunskapsutveckling. I intervju med elevhälsan beskrivs att skolan har stort fokus på ledning och stimulans och att det finns en kultur av att lärarna tänker både kring vad som kan göras för enskilda elever och för hela gruppen. Det framkommer även att lärare och elevhälsa samarbetar i utformning och framtagande av anpassningar samt att lärare som behöver mer riktat stöd i arbetet med anpassningar kan få det. Lärare berättar i intervju att de även har ett gott samarbete med studiehandledarna och personalen som arbetar i skolans lärstudio, vilket även det bidrar till att undervisningen kan anpassas på ett bra sätt utifrån elevernas behov och förutsättningar. Det framgår också att lärarna anpassar undervisningen efter olika nivåer och individer genom att erbjuda olika uppgifter med olika svårighetsgrader. Även elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling utmanas och som exempel ges att en elev får undervisning och material motsvarande gymnasienivå. Att undervisningen anpassas bekräftas av eleverna i intervju där det även uppges att eleverna får andra uppgifter om något är för svårt och att det finns möjlighet att lyssna på texter med hjälp av digitala hjälpmedel. Eleverna berättar också att det finns hörselkåpor, tidhjälpmedel och bildstöd att tillgå. I intervju med elevhälsan framkommer att skolan får tydliga, informativa överlämningar från tidigare skola då eleverna börjar vilket gör att de kan sätta in rätt anpassningar till varje elev direkt.

Elever ges möjlighet till reflektion och får lärstrategier men blir endast till viss del delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen

Granskningen visar att undervisningen i huvudsak innehåller aktiviteter och övningar där elever ges möjligheter att reflektera över sitt lärande. Under vissa lektionsobservationer framkom exempelvis att lärarna ställde öppna frågor, bad eleverna reflektera tillsammans, redovisa hur de tänkt, utveckla sina svar och förklara för varandra. I intervjuer med lärare uppger vissa lärare att de bland annat skapar möjlighet till reflektion genom att låta eleverna reflektera kring texter, språkbruk samt resultat på tester och prov. Ytterligare exempel är att reflektion möjliggörs under mentorstiden då eleverna får fundera över och skriva om hur arbetet gått i relation till närvaron och den egna insatsen. Vissa lärare uppmanar eleverna att reflektera över lektionen och sitt eget lärande i slutet av lektionen genom utträdesbiljetter eller

genom att visa tumme upp/tumme ner. Rektorn uppger i intervju att det varierar mellan lärare i vilken omfattning eleverna ges möjlighet till reflektion.

Det framkommer även av granskningen att lärarna kontinuerligt ger eleverna olika slags lärstrategier. I intervju med lärare uppges att de arbetar mycket kring lärstrategier exempelvis genom att prata om studieteknik, presentera olika metoder samt uppmana eleverna att prova på olika tekniker och strategier för att eleverna ska hitta vad som fungerar bra för dem. Detta framkom även under lektionsobservationer där lärare exempelvis uppmanade elever att skriva för hand, göra tankekartor och använda överstrykningspenna. Lärare uppger i intervju också att de introducerar studieteknik och lärstrategier för eleverna direkt då eleverna börjar på skolan och att de sedan arbetar med det löpande i undervisningen.

Vidare framgår av granskningen att eleverna delvis ges möjlighet att vara med och planera undervisningen. I intervju uppger lärare exempelvis att de inför ett nytt arbetsområde lyssnar in elevernas åsikter för att kunna planera undervisningen så bra som möjligt. Lärare beskriver att de gör på lite olika sätt och som exempel ges att eleverna får se ett första utkast på planeringen och tycka till om arbetsmetoder samt examinationsform. Lärarna beskriver dock att eleverna inte får tycka om innehållet, vilket även bekräftas av såväl elevhälsan som elever. Det framgår även av granskningen att eleverna till viss del får vara med och utvärdera undervisningen och att deras synpunkter delvis tas till i den fortsatta planeringen av undervisningen. I intervju med lärare framkommer att utvärdering ibland sker lite mer strukturerat genom att elever exempelvis skriver sina synpunkter på lappar eller via digitala formulär. Utvärdering sker också spontant genom att lärare för dialog med eleverna under lektionens gång. I intervju med elever framkommer också att det händer att lärare tar hänsyn till elevers synpunkter och justerar undervisningen utifrån det elever fört fram. Som exempel ges att lärare har kortat ner sina genomgångar efter att elever påtalat att de varit för långa samt att det i ett ämne fördes fram önskemål från elever om att utöka med en lärare till, vilket även det fick gehör. Av såväl intervju med rektorn som intervju med elever och lärare framkommer dock att elevers möjlighet till delaktighet i planering och utvärdering varierar mellan de olika ämnena. Rektorn berättar i intervjun att det finns en medvetenhet kring att de behöver arbeta kring elevdelaktigheten i undervisningen samt att nya former för elev- och klassråd behöver skapas så att eleverna i högre grad kan göra sin röst hörd. I intervju med elever framkommer emellertid att de tycker att elevrådet fungerar bra i nuläget och att deras inflytande har ökat sedan de fick en ny rektor. Eleverna berättar dock att elevråden inte handlar om sådant som rör undervisningens innehåll och form utan mer om trivsel, roliga aktiviteter samt skolmat.

Undervisningen är till viss del varierad och strukturerad

Granskningen visar att undervisningen till viss del är varierad och rymmer olika typer av uppgifter och aktiviteter. Av intervjuer med lärare och elever samt genom lektionsobservationer framkommer att lärarna skapar variation genom att teoretiska och praktiska moment varvas samt att eleverna får arbeta i olika slags konstellationer som exempelvis enskilt, i par, grupp eller helklass. Lärarna använder olika arbetssätt och eleverna får exempelvis arbeta i böcker, se filmer, föra samtal, arbeta med konkret material och ta del av genomgångar på tavlan. Av såväl lektionsobservationer som intervjuer med elever och rektorn framkommer dock att det råder skillnader i hur denna variation tillämpas då det finns vissa ämnen eller lektioner som är mindre varierade än andra.

Vidare framgår av granskningen att lärarna ger eleverna ett aktivt lärarstöd i undervisningen så att eleverna förstår vad de ska göra, kommer igång och bibehåller sitt engagemang i skolarbetet. Detta sker exempelvis genom lektioners inledningar och genomgångar där läraren förklarar vad som ska göras under lektionen och dels genom att läraren cirkulerar i klassrummet för att lyssna in, sätta igång, stötta, motivera och guida eleverna vidare i arbetsuppgiften eller i aktiviteten. Av lektionsobservationer och intervju med lärare framgår att lärarna även använder timers, digitala hjälpmedel samt låter eleverna ta korta pauser för att kunna fokusera lektionen ut.

Granskningen visar också att undervisningen till viss del har en tydlig struktur som rymmer inledning, logiskt flöde i genomförande och avslut. Av intervjuer med lärare och elever samt genom lektionsobservationer framkommer att lektionerna vanligtvis startar med en tydlig rutin för att markera lektionsstart och att läraren därefter presenterar vad som ska göras, hur och varför. Lärarna kopplar även samman lektionen med föregående lektion genom att påminna om vad som gjordes samt repetera vissa saker från innehållet. För att göra det tydligt för alla elever finns information om lektionen och dess olika moment i skrift på tavlan. Vidare framgår att syftet med lektionen eller de enskilda momenten tydliggörs inledningsvis eller att läraren berättar det för eleverna under lektionens gång eller i början av ett nytt arbetsområde. För att konkretisera syftet används exempelvis matriser, planeringar samt ett elevnära språk. Lektionerna har till viss del ett tydligt avslut som innefattar en inarbetad rutin. Men det råder variation mellan lärare och ämnen huruvida lektionerna sammanfattas och eleverna uppmanas till reflektion kring lektionen och det egna lärandet i relation till syftet. Det framkommer dock i intervju med såväl lärare som rektorn och elevhälsan att det finns en gemensam lektionsstruktur på skolan som innefattar vissa obligatoriska delar som följs av vissa men inte av alla.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tydliggör vad som ska ingå i en lektionsstruktur och följer upp hur lektionsstrukturen efterföljs samt följer upp dess effekter.

Granskningen visar att det finns en gemensam lektionsstruktur på skolan som innefattar vissa obligatoriska delar som följs av vissa men inte av alla lärare samt att det råder variation gällande sammanfattande avslut med möjlighet till reflektion kring lektionen och det egna lärandet i relation till syftet. Detta medför bland annat att eleverna inte får tillgång till en likvärdig undervisning samt att det finns en risk att undervisningen inte uppfattas som meningsfull för eleverna.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tydliggör arbetet med gemensam lektionsstruktur och följer upp hur strukturen efterföljs. Lektionsstrukturen kan med fördel även fortsättningsvis innefatta en tydlig inledning med genomgång av lektionens syfte, mål och tillvägagångssätt men behöver även innehålla ett tydligt sammanfattande avslut med möjlighet till reflektion kring lektionen och det egna lärandet i relation till syftet. Vidare bör arbetet kring lektionsstruktur rymma samtal och diskussioner med lärarna kring hur en lektionsstruktur som gynnar eleverna på Nybyggeskolan på bästa sätt bör se ut. En utgångspunkt kan vara att utvärdera befintlig lektionsstruktur för att se vad som ger goda effekter på elevers kunskapsutveckling samt i vilken omfattning den efterföljs. En fördel kan även vara att elevhälsan och personal med specialpedagogisk kompetens har en aktiv roll i arbetet med lektionsstrukturen under ledning och styrning av rektorn. Viktigt i arbetet är att lektionsstrukturen utformas utifrån elevernas specifika behov och förutsättningar samt att det finns utrymme för viss olikhet beroende på elevernas behov och de ämnens karaktär. I syfte att identifiera och sprida goda exempel kan med fördel rektorn, lärare och personal ur elevhälsan genomföra strukturerade lektionsobservationer utifrån ett tydligt syfte.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionens bedömer följande: Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att skolan har ett medvetet och systematiskt arbete kring trygghet som bygger på en analys av elevernas upplevelse av trygghet. Eleverna görs delaktiga i trygghetsarbetet och det finns en samsyn bland personalen på skolan. Vidare finns till viss del ett samlat arbete kring att skapa studiero där ändamålsenliga åtgärder delvis vidtas vid behov.

Det finns ett medvetet arbete kring trygghet som bygger på en analys

Granskningen visar att skolan har ett medvetet och systematiskt trygghetsarbete med elevdelaktighet och samsyn bland personalen. Av granskningen framkommer att elevernas upplevelse av trygghet kartläggs bland annat genom trygghetsenkäter, trygghetsvandringar och kontinuerliga samtal om trygghet mellan rektorn, lärare, elever, resursteam och elevhälsan. Även elevernas trygghet på nätet följs upp då det som händer på nätet ofta leder till incidenter på skolan enligt rektorn. Rektorn framhåller att skolan då utreder det och agerar skyndsamt.

Vidare visar granskningen att det som kommer fram i kartläggningen analyseras och att olika perspektiv som exempelvis kön, årskurser, platser och situationer beaktas. Det framgår exempelvis att skolan har identifierat att stök i korridorer, konflikter mellan elever samt värvning till kriminella gäng skapar otrygghet. Vidare framgår att skolan vidtar åtgärder utifrån vad som har identifierats, exempelvis har bemanningen

av vuxna i korridorer förstärkts genom skolans resursteam, att övervakningskameror satts upp på utvalda platser samt att skolan arbetar enligt samverkansmodellen SSPF. Utöver det är även skolans arbetslag placerade i olika delar av skolan för att få eleverna att stanna kvar runt sina arbetslag i syfte att främja tryggheten. Av dokumentation framgår även att det finns en grupp kamratstödare och att ett trygghetsteam är under utformning.

Granskningen visar också att personalen har samsyn kring arbetet med trygghet. Elevhälsan uppger de följer kommunens vision och arbetar för att alla möten ska vara bästa möjliga möte. I intervju med rektorn framkommer att åtgärder vidtas om personal inte agerar enligt det som är överenskommet. Av samtliga intervjuer framkommer också att tryggheten på skolan är god vilket även framgår i senaste Skolenkäten⁵ där eleverna på skolan skattar högre än genomsnittet på trygghetsfrågor jämfört med andra medverkande skolenheter. Såväl lärare som elever berättar i intervju att det bland annat beror på att det finns ett resursteam som rör sig runt på skolan.

Skolan har till viss del ett samlat arbete kring att skapa studiero

Granskningen visar att det till viss del finns ett samlat arbete på skolan kring att skapa studiero och att ändamålsenliga åtgärder delvis vidtas vid behov. Av dokumentation och i intervju med lärare och rektorn framgår att skolan har arbetat fokuserat med flera insatser för att förbättra studieron under ett flertal år. Det uppges exempelvis att skolan arbetar enligt samverkansmodellen SSPF och att det tidigare har gjorts ett arbete kring studiero genom att utarbeta en gemensam lektionsstruktur. I intervju med elevhälsan framkommer även att den centrala elevhälsan kopplats in kring en specifik klass för att arbeta tillsammans med eleverna och lärarna i syfte att förbättra studieron. Lärare uppger i intervju att skolans resursteam är till stor hjälp i arbetet med att skapa studiero och de har ett särskilt uppdrag att arbeta med det som händer i korridorerna. Det framgår även att dubbelbemanning på vissa lektioner och att skolans lärstudio är ytterligare insatser för att skapa studiero. Dock framkommer i samtliga intervjuer att studieron på skolan varierar mellan såväl klasser som ämnen. Elevhälsan uppger i intervju att det bland annat beror på gruppdynamiken, läraren samt dag och tid. Detta bekräftas även i intervju med elever där det även framkommer att elever väljer att lyssna på musik för att slippa bli störda av andra. Det framgår också att det finns överenskomna strategier för att förebygga och upprätthålla studieron, men att dessa inte följs på ett konsekvent sätt. Utöver ovan nämnda

⁵ Skolinspektionen, 2023. Skolenkäten.

lektionsstruktur så finns överenskommelser kring hemringningar när någon stör upprepade gånger och att mobiltelefoner samlas in vid lektionsstart. Men i intervju med elevhälsan och elever framkommer att lärare gör olika då vissa lärare samlar in mobiltelefonerna vid lektionens start medan andra låter eleverna ha dem i skåpet samt att vissa lärare säger till elever som stör, kontaktar berörd mentor samt ringer hem vid upprepad störning medan andra lärare inte agerar alls. Det framkommer även att det finns elever som får sin studiero störd genom att andra elever pratar och rör sig runt i klassrummet.

Granskningen visar vidare att eleverna görs delaktiga i arbetet med studiero. Elever uppger exempelvis i intervju att det förs samtal om studiero och att de får svara på enkäter med frågor inom området. Det framkommer även att elever är med och påverkar ordningsregler via elevrådet men att skolans ordningsregler är framtagna av huvudmannen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn följer upp att ändamålsenliga åtgärder för att skapa och upprätthålla studiero vidtas vid behov samt att överenskomna strategier efterlevs av alla lärare.

Granskningen visar att det till viss del finns ett samlat arbete på skolan kring att skapa studiero där ändamålsenliga åtgärder delvis vidtas vid behov, men att överenskomna strategier inte alltid följs. Det finns elever som ägnar sig åt annat än skolarbete och det finns elever som upplever att de inte får den studiero de behöver.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn intensifierar arbetet med studiero i syfte att säkerställa att ändamålsenliga åtgärder vidtas vid behov samt att överenskomna strategier följs på ett konsekvent sätt. Rektorn behöver även se till att arbetet är väl förankrat hos lärarna och kan med fördel involvera eleverna i arbetet kring studiero än mer. Det kan exempelvis ske genom någon form av fokusgrupper eller tvärgrupper där elever och lärare från olika arbetslag blandas och analyserar orsaker till störningar och för samtal om vad de tillsammans kan göra för att förbättra skolans studiero. Resultat från elevenkäter om studiero samt skolans ordningsregler kan med fördel ingå som utgångspunkt för samtal. En viktig del i arbetet är också att rektorn följer upp och analyserar hur väl överenskomna strategier fungerar för sitt syfte samt följer upp i vilken grad de tillämpas och efterföljs. Slutsatserna av analysen

bör rektorn använda för att göra justeringar i arbetet samt ta beslut om nya och mer kraftfulla åtgärder, strategier eller insatser skolan bör använda sig av.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr22, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionens bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i hög utsträckning.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att rektorn analyserar bedömningar och betyg för att upptäcka eventuella avvikelser som kan ha sin grund i att lärare gör olika tolkningar av kriterierna för bedömning. Utifrån analyserna för rektorn samtal med lärare och då avvikelser identifieras. Rektorn ger lärare förutsättningar att kvalitetssäkra bedömningar och betyg samt försäkrar sig om att lärarna använder olika metoder för att göra likvärdiga bedömningar.

Rektorn analyserar skillnader i bedömning och betygssättning

Granskningen visar att rektorn analyserar eventuella skillnader i betyg och bedömning som kan ha sin grund i att lärare gör olika tolkningar av kriterierna för bedömning. I intervju med rektorn och lärare framgår att rektorn exempelvis följer upp och analyserar skillnader som rör kön, ämne, årskurs, nationella prov och terminsbetyg. Resultaten studeras även över tid samt sätts i relation till andra skolors resultat i kommunen. Vidare framgår att rektorn för samtal med lärare utifrån dessa analyser. Bland annat har rektorn identifierat avvikelser mellan resultat på nationella prov och slutbetyg i ett specifikt ämne samt diskuterat det med lärarna och har kommit fram till tydliga förklaringar till avvikelserna. Rektorn uppger även att skillnader mellan ämnen och arbetslag har uppmärksamats och att skolledningen fört diskussioner med lärarna om vad som ligger till grund för ett betyg. I intervju med lärare och elevhälsan framgår också att rektorn är noggrann med att följa upp avvikelser och exempel som ges är att rektorn även tar hjälp av specialpedagog, förstelärare, ämneslag samt verksamhetsledning i sitt analysarbete av lärares bedömningar.

Rektorn ger lärarna goda förutsättningar att säkerställa likvärdighet i bedömning och betygssättning

Granskningen visar att rektorn ger lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra bedömningar och betyg. Av dokumentation och i intervju med lärare framkommer att

lärarna har flera olika forum för att gemensamt arbeta kring betyg och bedömning. Exempelvis sambedömer lärare i sina ämneslag och arbetslag samt samverkar med funktioner ur elevhälsan kring bedömningar och betyg. Utöver det deltar lärarna även i kommungemensamma nätverksträffar där de för diskussioner och arbetar kring bedömning och betyg med lärare från andra skolor. Lärare beskriver vidare att de utformar prov tillsammans, rättar tillsammans, använder sig av nationella bedömningsstöd samt att lärare som är obehöriga får stöd i sitt bedömningsarbete av behöriga lärare. Av dokumentation framgår också att det sker ett arbete för att utveckla lärarnas bedömarkompetens. Detta görs exempelvis genom att tid avsätts för strukturerad samverkan och samtal om undervisning där fokus ligger på likvärdighet i betyg och bedömning. Det framkommer även att ökade krav från rektorn ställs på sambedömning av de nationella proven.

Vidare framgår av granskningen att lärarna använder sig av olika metoder i sitt bedömningsarbete. I elevintervju framkommer att lärarna bland annat tar reda på vad eleverna kan med hjälp av prov, inlämningsuppgifter, glosförhör, arbete på lektionerna eller hur eleverna svarar på frågor vid genomgångar. Elever uppger även i intervju att de vet vad de bedöms utifrån och berättar bland annat att lärarna använder sig av matriser för att tydliggöra kunskapskrav.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Underskrifter

Beslutet har fattats av Sofia Granberg, utredare.

I den slutliga handläggningen har Susanne Lindberg Åkerberg, utredare (föredragande) och Carl Bexell, utredare medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fem lektionsobservationer.
- Tre gruppintervjuer med elever.
- En gruppintervju med lärare.
- En gruppintervju med skolans elevhälsa.
- En intervju med rektorn.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska granska vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal punkter. Dessa punkter beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektorn arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet i omdömen och betyg? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte skolenheten den 24 och 25 oktober 2023, samt genomförde digital intervju med elever i årskurs 9 den 7 november 2023. Besök och intervjuer genomfördes av Susanne Lindberg Åkerberg och Carl Bexell.

Nybyggeskolan är en grundskola med årskurserna 7-9. Huvudman för skolan är Västerås kommun. Skolan hade vid tidpunkten för Skolinspektionens besök 452 elever.